

A Comparative Study of Persons Exempt from Inheritance Tax in Iranian and English Tax Laws

Ayat Mulaee ¹, Aydin Aghazadeh ²

1 Associate Professor of Public Law, Faculty of Law and Social Science, University of Tabriz, Iran (Corresponding Author), Email: amulaee@tabrizu.ac.ir

2. M.A. in Public Law, Faculty of Law and Social Sciences, University of Tabriz. Iran, Email: aghazadeh.aydin1363@gmail.com

Abstract

This article compares inheritance tax exemptions in the Iranian and English tax systems. In this article, the inheritance tax system in both countries is examined in detail, emphasizing the similarities and differences. Since taxes are considered one of the most important and main sources of financing public expenditures in any country, they require special attention. Traditionally, all tax systems have exemptions to encourage and motivate taxpayers to participate in economic and social affairs, and these exemptions can also be seen in inheritance tax. This research aims to answer this central question: What are the similarities and differences between the tax laws of Iran and the United Kingdom regarding individuals exempt from inheritance tax? In this regard, the following results have been obtained using a descriptive-analytical method: First, both tax systems have legal provisions regarding inheritance tax and tax exemptions. Second, in terms of tax similarities and differences, the laws of these two countries have minimal similarities. Thirdly, the most important difference between them is that the UK tax laws have a flexible tax system, while the Iranian tax system faces a stable tax system.

Keywords: Tax, Inheritance Tax, Tax Exemption, Tax Laws, Iran, England.

Received: 15/07/2025; **Revised:** 14/09/1404; **Accepted:** 17/09/2025; **Published online:** 21/09/2025

How To Cite: Mulaee, A & Aghazadeh, A (2025). A comparative study of persons exempt from inheritance tax in Iranian and English tax laws, *Journal of Comparative Public Law*, 2 (2). 96-114.
<http://www.doi.org/10.22091/cpl.2025.10992.1031>

Published by: University of Qom

© The Author(s)

Article type: Research

مطالعه تطبیقی اشخاص معاف از مالیات بر ارث در قوانین مالیاتی ایران و انگلستان

آیت مولائی^۱، آیدین آقازاده^۲

۱. دانشیار حقوق عمومی، دانشکده حقوق و علوم اجتماعی دانشگاه تبریز، تبریز، ایران، (نویسنده مسئول)، رایانامه: amulaee@tabrizu.ac.ir
۲. دانش‌آموخته کارشناسی ارشد حقوق عمومی، دانشکده حقوق و علوم اجتماعی، دانشگاه تبریز، تبریز، ایران، رایانامه: aghazadeh.aydin1363@gmail.com

چکیده

مقاله حاضر به مقایسه معافیت از مالیات بر ارث در نظام مالیاتی ایران و انگلستان می‌پردازد. در این مقاله سیستم مالیات بر ارث در هر دو کشور با تأکید بر شباهت‌ها و تفاوت‌ها مورد تدقیق و بررسی قرار می‌گیرد. از آنجا که مالیات جزء منابع مهم و اصلی در تأمین مخارج عمومی هر کشوری به شمار می‌آید، اهتمامی ویژه را می‌طلبد. به سنت تمام نظام‌های مالیاتی، معافیت‌هایی جهت تشویق و ترغیب مؤدیان برای مشارکت در امور اقتصادی و اجتماعی وجود دارد که این معافیت‌ها در مالیات بر ارث هم قابل مشاهده است. این تحقیق در مقام پاسخگویی به این سؤال محوری برآمده است: وجوه اشتراک و افتراق قوانین مالیاتی ایران و انگلستان راجع به اشخاص معاف از مالیات بر ارث چیست؟ در این راستا با استفاده از روش توصیفی تحلیلی نتایج ذیل حاصل گردیده است: اولاً هر دو نظام مالیاتی دارای احکام قانونی راجع به مالیات بر ارث و معافیت‌های مالیاتی هستند؛ ثانیاً از حیث وجود شباهت‌ها و تفاوت‌های مالیاتی، قوانین این دو کشور دارای حداقل شباهت‌ها است؛ ثالثاً مهم‌ترین تفاوت آن‌ها در این است که قوانین مالیاتی انگلستان، سیستم مالیاتی انعطاف‌پذیری دارد. در مقابل سیستم مالیاتی ایران با ثبات سیستم مالیاتی ایران مواجه است. واژگان کلیدی: مالیات، مالیات بر ارث، معافیت مالیاتی، قوانین مالیاتی، ایران، انگلستان.

تاریخ دریافت: ۱۴۰۴/۰۴/۲۴؛ تاریخ بازنگری: ۱۴۰۴/۰۶/۲۳؛ تاریخ پذیرش: ۱۴۰۴/۰۶/۲۹؛ تاریخ انتشار برخط: ۱۴۰۴/۰۶/۳۰
استاد: مولائی، آیت و آقازاده، آیدین (۱۴۰۴). مطالعه تطبیقی اشخاص معاف از مالیات بر ارث در قوانین مالیاتی ایران و انگلستان، *حقوق عمومی تطبیقی*، ۲(۲)، ۹۶-۱۱۴. <http://www.doi.org/10.22091/cpl.2025.10992.1031>

نوع مقاله: پژوهشی

© نویسندگان

ناشر: دانشگاه قم

مقدمه

بهره‌برداری از منابع عمومی و نحوه تخصیص آن‌ها و رژیم حقوقی حاکم بر منابع عمومی همواره یکی از مسائل اساسی نظام‌های حکمرانی بوده است. این مسئله به‌ویژه بر حسب نظام و ساختار اقتصادی هر کشور از یک سوی و ساختار و نظام سیاسی حاکم بر آن از سوی دیگر، ممکن است راه‌حل‌ها و روش‌ها و معیارهای متفاوتی داشته باشد (دبیرنیا و مؤمن، ۱۴۰۳: ۲۷). مشارکت آحاد جامعه در تأمین منابع مخارج عمومی از دیرباز حتی در جوامع کوچک و ابتدایی وجود داشته است و به همراه تکامل کمی و کیفی جوامع، تکالیف مالی عمومی و مالیات‌ها نیز تحول معنی‌داری را تجربه کرده‌اند (حبیبیان نقیسی و دیگران، ۱۳۹۳: ۱۰۲). مالیات به‌عنوان عمومی‌ترین منابع درآمدی دولت بر قوانینی فرازمانی مبتنی است که از طریق تصحیح و تثبیت فعالیت‌های اقتصادی در بخش‌های مختلف، می‌تواند به رشد و توسعه اقتصادی کمک کند.

مالیات به‌عنوان نخستین و مهم‌ترین منبع درآمدهای عمومی، نقش مهمی در قوانین هزینه‌های عمومی دولت ایفا می‌کند و در این راستا از اهمیت و جایگاه فوق‌العاده نزد دولت‌ها برخوردار است (توکلی، ۱۳۹۴: ۴). از همین رو شناخت عواملی که بتوانند میزان درآمدهای مالیاتی دولت را تحت تأثیر قرار دهند، همواره از ضروریات یک دستگاه مالیاتی محسوب می‌گردد (عامری و دیگران، ۱۳۹۹: ۱۱۰). نظام مالیاتی ایران از ابتدای دوره شکل‌گیری خود و به‌ویژه در طی دوره تدوین قوانین مالیاتی تاکنون همواره با چالش‌های متعددی همراه بوده که این امر دستیابی به اهداف نهایی و رسیدن به وضعیت مطلوب را دچار مشکل نموده است (احمدی موسوی و دیگران، ۱۳۹۶: ۳۹). اصل اول این است که هر مالیاتی باید مبنای محکمی در قانون داشته باشد. بیشتر تاریخ جنبش‌های سیاسی غرب مبتنی بر مخالفت با مالیات‌های خودسرانه بوده است. حکومت پارلمانی در انگلستان تا حد زیادی برای محدود کردن توانایی پادشاه برای افزایش درآمد تکامل یافته و در طول قرن هفدهم مجلس عوام، به‌عنوان مجلس منتخب، صاحب حق انحصاری در ایجاد قوانین درآمد به رسمیت شناخته شده است (Thuronyi, 1996: 16).

مالیات در طول تاریخ و با گذشت زمان به اشکال مختلف و برای موضوعات متنوع از سوی حکومت‌ها وضع شده تا از این طریق بتوانند هزینه‌های عمومی و جاری مملکت‌داری را تأمین نمایند. به صورت کلی، در عموم کشورها، مالیات به یک اعتبار، به دو شیوه مستقیم و غیرمستقیم از مؤدیان اخذ می‌شود که مصادیق و موارد مشمول در هر کدام را قوانین مالیاتی هر کشوری تعیین و مشخص می‌سازد. بنابراین، هر کدام از این شیوه‌های مستقیم و غیرمستقیم اخذ مالیات، موضوعات گوناگونی را شامل می‌شود؛ مانند مالیات بر دارایی، مالیات بر ارث، مالیات بر حق تمبر، مالیات بر درآمد حقوق و... که جزء مالیات‌های مستقیم و یا مالیات بر ارزش افزوده و... که از انواع

مالیات‌های غیرمستقیم محسوب می‌شوند. مالیات بر ارث که موضوع اصلی این مقاله است درصدد مقایسه معافین از آن در دو نظام مالیاتی ایران و انگلستان است تا از طریق مذاقه و پژوهش در این دو کشور، زوایای مهم مشترک و متفاوت این دو کشور بازنمایانده شود. بدیهی است که موضوع مالیات بر ارث در دسته مالیات‌های مستقیم به شمار می‌آید. در راستای عملیاتی ساختن اهداف تحقیق، سؤال محوری این نوشتار به این شرح قابل طرح است: وجوه اشتراک و افتراق قوانین مالیاتی ایران و انگلستان راجع به اشخاص معاف از مالیات بر ارث چیست؟

روش تحقیق در نوشتار حاضر، روش توصیفی تحلیلی است. با توجه به ضرورت تأمین پایدار منابع مالی دولت و اهمیت اداره کشور از لحاظ اقتصادی، ضرورت دارد تا مالیات به‌طور اعم و مالیات بر ارث به‌طور اخص، مورد تحقیق و پژوهش قرار گیرد تا شاید در بهتر اداره کردن کشور مثمر ثمر واقع گردد. با درک چنین اهمیتی، در این مقاله در مقام پاسخگویی به پرسش مطروحه هستیم که شاید با الگوبرداری از سیستم مالیاتی انگلستان، بتوان گام مؤثری در نظام مالی و اقتصادی ایران برداشت. در خصوص پیشینه تحقیق باید گفت که سابقه‌ای با این عنوان مشاهده نشد و قابل ذکر است که نوشتار حاضر از این حیث می‌تواند تازگی داشته باشد. در این نوشتار در بدو امر، ابتدا کلیات تحقیق که دربرگیرنده بیان مسئله و توصیف وضعیت در هر دو کشور ایران و انگلستان است؛ به دو قسمت تقسیم گردیده که در هر کدام از آن‌ها، یک سیستم مالیاتی به‌طور جداگانه مورد مطالعه قرار می‌گیرد. در ادامه به بیان اهم قوانین و مواد قانونی مرتبط با موضوع اصلی این نوشتار مورد بحث و بررسی قرار گرفته و به تجزیه و تحلیل آن‌ها پرداخته خواهد شد. در قسمت انتهایی مقاله، تلاش می‌شود با نتیجه‌گیری تطبیقی، پیشنهادهایی ذکر شود.

۱. مفهوم‌شناسی مالیات بر ارث

گفته می‌شود مالیات به مثابه یک نوع هزینه اجتماعی است که آحاد یک ملت در راستای بهره‌وری از امکانات و منابع یک کشور موظفند آن را پرداخت نمایند تا از این طریق، امکانات و منابع مورد نیاز جامعه فراهم شود (نصراصفهانی و دیگران، ۱۳۹۲: ۳۱). اما چنین پرداختی، باید بر بنیان اصل حکومت قانون باشد. از این چشم‌انداز است که مثلاً در قانون اساسی جمهوری اسلامی ایران، اصل پنجاه و یکم قانون اساسی مقرر داشته است: «هیچ نوع مالیات وضع نمی‌شود، مگر به موجب قانون. موارد معافیت و بخشودگی و تخفیف مالیاتی به موجب قانون مشخص می‌شود». مشاهده می‌شود که این اصل، منشأ اصل قانونی بودن مالیات‌ها در نظام حقوق مالیاتی ایران است. بر این اساس وضع، اخذ و وصول مالیات باید صرفاً به موجب قانون باشد (پاک‌نژاد و دیگران، ۱۴۰۲: ۹). مالیات بر ارث از جمله مواردی است که به رغم برخورداری از پیشینه‌ای ضعیف، در اقتصاد متعارف

در عصر حاضر مورد توجه قرار گرفت. درواقع مالیات بر ارث، مالیات بر تملک دارایی‌ها است. انتقال دارایی به دو صورت ۱. اختیاری (معاملات و مانند آن)؛ و ۲. قهری (ارث و مانند آن) صورت می‌پذیرد. البته در ارث با این استدلال که درآمدی اتفاقی و به نوعی باد آورده است، وضع و اخذ مالیات حتی با نرخ‌های بالا، توجیه‌پذیر می‌گردد (حبیبیان نقیعی و دیگران، ۱۳۹۳: ۹۴).

۲. مالیات بر ارث در ایران

برای نخستین بار مجلس شورای ملی وقت در سال ۱۳۱۶ در خصوص مالیات بر ارث، قانونی با عنوان قانون مالیات بر ارث را به تصویب رساند. با گذر زمان و نیاز به تغییر و اصلاح، این قانون چندین بار مورد بازبینی و تغییرات قرار گرفت تا اینکه در سال ۱۳۹۴ قانون مالیات‌های مستقیم توسط مجلس اصلاح و جهت اجرا از سال ۹۵ ابلاغ شد. به موجب این اصلاحیه، مالیات بر ارث قبل از سال ۹۵ و بعد از آن از حیث قلمرو و میزان با یکدیگر تفاوت دارند. درواقع افرادی که تاریخ فوتشان قبل از تاریخ ۱۳۹۵/۰۱/۰۱ باشد، بر اساس قوانین قبلی و متوفیان بعد از آن وفق قوانین جدید تعیین تکلیف خواهند شد. مالیات بر ارث در ایران جزء یکی از پایه‌های مهم مالیاتی است که برخلاف سایر کشورهای جهان که با نرخ‌های پایین‌تری محاسبه می‌شود؛ در قانون مالیات‌های مستقیم، نرخ مالیات بر ارث با توجه به طبقه‌بندی خاصی که از وراث وجود دارد، محاسبه می‌شود (مهرگان و دیگران، ۱۴۰۱: ۳۰۱). از این چشم‌انداز، انعطاف‌پذیری قانون‌گذار مالیاتی ایران ضعیف است.

۲-۱. مشمولین مالیات بر ارث در ایران

برای تبیین موضوع معافین از مالیات بر ارث در ایران ابتدا بایستی به صورت کلی به قانون یا قوانین مربوطه، مشمولین مالیات بر ارث، مشمولین اموال و دارائی‌های مالیات بر ارث و... پرداخت تا باب سخنی برای ارائه و تشریح معافین از این مالیات باز گردد. قانون مالیات‌های مستقیم منبع اصلی و مهم قانون مالیات بر ارث تلقی می‌شود که در مواد ۱۷ تا ۳۹ این موضوع به شکل مبسوطی بیان گردیده است. به موجب ماده ۱۷ قانون مالیات‌های مستقیم با اصلاحات سال ۱۳۹۴/۰۴/۳۱ مجلس شورای اسلامی، اموال و دارایی‌هایی که در نتیجه فوت شخص اعم از فوت واقعی یا فرضی انتقال می‌یابد، به ترتیب و درصد مقرر و مشخص در این قانون مشمول مالیات بر ارث است؛ ازجمله آن‌ها می‌توان به این موارد اشاره نمود: انواع سپرده‌های بانکی، اوراق مشارکت، اوراق بهادر و سودهای متعلق به آن‌ها و همچنین سود سهام و سهم الشرکه تا تاریخ انتقال به نام وراث، انواع وسایل موتوری زمینی، دریایی و هوایی، نسبت به اموال و دارایی‌های متعلق به متوفای ایرانی که در خارج از کشور واقع شده است و....

قانون مدنی در ماده ۸۶۷ نیز تحقق امر ارث را منوط و مشروط به موت حقیقی یا فرضی مورث موکول کرده است. یکی از مسائلی که بعد از فوت متوفی رخ می‌دهد، نحوه تقسیم ارث بین ورثه است. قانون‌گذار در مواد قانون مدنی و منطبق بر شرع مقدس اسلام، به این مورد توجه داشته و کلیه قوانین و ضوابط مربوط به آن را به‌طور کامل شرح داده است. بنابراین، وراثت می‌بایست تقسیم‌ترکه را با توجه به قانون آن انجام دهند. تقسیم ارث بین ورثه نیز با توجه به طبقه و درجه آن‌ها صورت گرفته و دارای شرایط و ضوابط خاصی است که در قسمت ارث، از ماده ۸۷۵ به بعد قانون مدنی به شکل مبسوطی تبیین و توضیح داده شده است.

ارث زمانی می‌تواند موضوعیت داشته باشد که ماترک، مورث و مورث‌له وجود داشته باشد؛ در این بین مورث‌له یا همان طبقات ارث هم در قانون مدنی و هم در قانون مالیات‌های مستقیم با تفاوت جزئی در نحوه ترتیب این طبقات معرفی شده است. در قانون مدنی طبقات با معیار نسبی و سببی تقسیم‌بندی شده، این در حالی است که این نوع طبقه‌بندی در قانون مالیات مشاهده نمی‌شود و درواقع، قانون‌گذار مالیاتی از سنت فقهی فاصله گرفته و معیار خاصی را در خصوص طبقات ارث تعریف کرده است.

۲-۲. معافیت‌های مالیات بر ارث در ایران

به موجب قوانین مالیاتی ایران، رئیس معافیت‌های مالیات بر ارث در ایران از این قرار است:

۱. به موجب بند (الف) قسمت دوم ماده ۲۶ قانون مالیات‌های مستقیم اگر دارائی متوفی کمتر از دیون محقق متوفی، واجبات مالی و عبادی و هزینه کفن و دفن باشد از پرداخت مالیات بر ارث معاف خواهد شد و در صورت تأدیه این مالیات با ارائه اسناد معتبر قابل عودت به وراثت متوفی خواهد بود.

۲. موضوع ماده ۲۴ قانون مالیات‌های مستقیم، بیان قلمرو وسیعی از معافیت مالیات بر ارث است. درواقع اصلی‌ترین و مهم‌ترین ماده قانونی موجود که موارد استثنا شده از پرداخت مالیات بر ارث را به تفصیل و به وضوح تمام بیان کرده است، ماده ۲۴ قانون مالیات‌های مستقیم است که در ادامه به‌طور اجمالی به تشریح آن خواهیم پرداخت: بند یک این ماده به این شکل بیان شده است: «وجوه بازنشستگی و وظیفه و پس‌انداز خدمت و مزایای پایان خدمت، مطالبات مربوط به خسارت اخراج، بازخرید خدمت و مرخصی استحقاقی استفاده نشده و بیمه‌های اجتماعی و نیز وجوه پرداختی توسط مؤسسات بیمه یا بیمه‌گزار و یا کارفرما از قبیل انواع بیمه‌های عمر و زندگی، خسارت فوت و همچنین دیه و مانند آن‌ها حسب مورد که یکجا و یا به‌طور مستمر به ورثه متوفی پرداخت می‌گردد».

برای تفهیم عناوین مختلف مورد اشاره در این ماده بایستی به تشریح اجمالی آن‌ها اقدام نموده تا بتوان به منظور دقیق قانون‌گذار از این موارد پی برد.

به موجب قوانین و صندوق‌های مختلف بیمه‌ای موجود در خصوص بازنشستگی، قوانینی مانند قانون استخدام کشوری، قانون مدیریت خدمات کشوری، قانون کار و... و صندوق‌هایی مثل صندوق بازنشستگی کشوری، صندوق بازنشستگی نیروهای مسلح و...، کارکنانی که برای مدت معین و مشخصی اقدام به پرداخت حق بیمه می‌کنند بعد از آن مدت، مشمول امر بازنشستگی شده و مستحق دریافت حقوق بازنشستگی می‌شوند. همچنان که تکالیف و مسئولیت‌هایی برای مستخدمان عمومی به موجب قانون مقرر گردیده، حقوق و مزایایی هم برای آن‌ها معین و برقرار شده است تا مستخدمان مزبور بتوانند با اطمینان خاطر و آسودگی خیال، به درستی وظایف خود را انجام دهند. درواقع، حقوق و مزایای کارمندان تکالیف قانونی متقابلی است که کارفرما (دولت) در قبال کارمند (کارگر) بر عهده می‌گیرد (رستمی و وارسته باقلعه، ۱۳۹۲: ۸۱-۹۸). میزان مستمری هر بازنشسته با توجه به نظام بازنشستگی مربوطه، قابل محاسبه است (امیری و دیگران، ۱۳۹۸: ۲۸). جدای از حقوقی که اصالتاً از آن مستخدم متوفی بوده و به تبع فوت وی به قائم‌مقام وی منتقل می‌گردد، حقوقی نیز به موجب قوانین و مقررات پیش‌بینی شده‌اند که فوت مستخدم سبب برقراری آن‌ها برای وراثت یا قائم‌مقام قانونی وی می‌گردد.

«حقوق وظیفه وراثت» یعنی مستمری ثابتی که در صورت فوت مستخدم به وراثت قانونی وی پرداخت می‌شود و حقوق ناشی از قانون تأمین اجتماعی، مصداق بارز این دسته از حقوق به شمار می‌آید. مستمری بازماندگان کارکنان دولت (حقوق وظیفه) و حقوق ناشی از قانون تأمین اجتماعی (مستمری فوت)، جزء ترکه متوفی محسوب نمی‌گردد و تابع احکام ارث نیست و تقسیم آن نیز مطابق مقررات خاص خود خواهد بود (نجابت خواه و بنازاده، ۱۳۹۳: ۱۲۲). اخراج و خرید خدمت جزء تنبیهاتی است که در قوانین مختلف در خصوص کارکنانی اعمال می‌شود که مرتکب تخلفی شده‌اند که مستحق آن مجازات هستند. به موجب ماده ۲۰ قانون کار ایران اگر کارفرمایی کارگر را به صورت غیرقانونی و خلاف شرایط و مقررات اخراج کند، کارگر بایستی جهت استحقاق حق به هیئت تشخیص روابط کارگر و کارفرما رجوع کرده و درخواست اعاده به کار کند. اگر اخراج کارگر بر اساس دلایل موجه و با سیر مراحل قانونی باشد کارفرما تنها مکلف به پرداخت حق و حقوق قانونی کارگر است، اما اگر کارفرمایی دلیل موجهی برای اخراج کارگر نداشته باشد، در این صورت، هیئت تشخیص حکم به بازگشت کارگر به محل کار خود را صادر می‌کند. اگر کارفرما از پذیرش کارگر امتناع کند یا کارگر تمایلی به بازگشت به محیط قبلی را نداشته باشد، در این صورت، کارفرما مکلف است از تاریخ اخراج حقوق کارگر را پرداخت کرده و به ازای هر سال سابقه کار، معادل ۴۵ روز حقوق به‌عنوان حق سنوات به وی پرداخت کند. البته باید به این نکته توجه داشت که در حالت عادی، بر اساس ماده ۲۷ قانون کار، حق سنوات به ازای سابقه کار معادل یک ماه آخرین حقوق محاسبه می‌شود و اگر کارگری اخراج شود، حق سنوات به میزان هر سال سابقه معادل ۴۵ روز محاسبه خواهد شد.

۳. به موجب تبصره یک ماده ۷۴ قانون استخدام کشوری «کلیه وزارتخانه‌ها، شرکت‌ها و مؤسسات دولتی، شهرداری‌ها، بانک‌ها، مؤسسات و شرکت‌ها و سازمان‌هایی که شمول قانون بر آن‌ها مستلزم ذکر نام است، می‌توانند مستخدمین رسمی یا ثابت یا دارای عناوین مشابه خود را (به‌جز مشمولان قانون کار و تأمین اجتماعی)، در مشاغل غیرتخصصی بر اساس درخواست کتبی آنان و موافقت بالاترین مقام دستگاه اجرایی مشروط به آنکه بیش از بیست سال سابقه خدمت داشته باشند، بر اساس سنوات خدمت بازنشسته و در صورتی که سابقه خدمت آنان کمتر از بیست سال باشد، بازخرید نمایند. به افرادی که بر اساس این قانون بازخرید می‌شوند، مبلغی معادل ۴۵ روز حقوق و مزایای مستمر در ازا هر سال سابقه خدمت قابل قبول (در صورتی که کسر یک سال بیش از شش ماه باشد، یک سال تمام محسوب خواهد شد)، به‌علاوه کسور بازنشستگی یا حق بیمه پرداختی سهم مستخدم و حقوق و مزایای مرخصی‌های استحقاقی استفاده نشده وی پرداخت خواهد شد» و در خصوص سایر قسمت‌های بند یک ماده ۲۴ قانون مالیات‌های مستقیم می‌توان این‌گونه بیان داشت که تمامی حقوق مربوط به بیمه‌های متوفی که اشاره شده به مانند موارد تشریحی فوق‌الذکر جزء معافین از مالیات بر ارث می‌باشند.

۴. بند دوم ماده ۲۴ فوق‌الذکر به اموال منقول غیر ایرانیانی اشاره دارد که در سفارت‌خانه‌ها و کنسولگری‌های کشورهای خارجی مشغول کار هستند. بند ۴ ماده ۳۹ قرارداد وین مورخ فروردین ۱۳۴۰ بیان می‌دارد: «در صورت فوت یک عضو مأموریت که تبعه کشور پذیرنده یا مقیم دائم در آن کشور نیست و یا در صورت فوت یکی از بستگان او که اهل خانه او هستند، کشور پذیرنده خروج اموال منقول متوفی را اجازه می‌دهد به استثنای اموالی که در کشور پذیرنده تحصیل شده و در موقع فوت ممنوع‌الصدور باشد. از اموال منقول که وجود آن در کشور پذیرنده صرفاً به سبب حضور متوفی در آنجا به سمت عضو مأموریت یا یکی از بستگان عضو مأموریت بوده مالیات بر ارث اخذ نمی‌گردد.»^۱ در این راستا ماده ۵۱ قرارداد وین مورخ اردیبهشت‌ماه ۱۳۴۲ اذعان دارد: «ماترک عضو پست کنسولی یا عضو خانواده او در صورت فوت عضو پست کنسولی یا عضوی از خانواده او که اهل خانه او باشد دولت پذیرنده ملزم است:

الف. خروج اموال منقول متوفی را به استثنای اموال منقولی که در قلمرو دولت پذیرنده تحصیل شده و در زمان فوت او ممنوع‌الصدور بوده است اجازه دهد؛ ب. از اموال منقولی که وجود آن در قلمرو دولت پذیرنده صرفاً

1 - Paragraph 4 of Article 39 of Vienna Convention on Diplomatic Relations 1961

« 4. In the event of the death of a member of the mission not a national of or permanently resident in the receiving State or a member of his family forming part of his household, the receiving State shall permit the withdrawal of the movable property of the deceased, with the exception of any property acquired in the country the export of which was prohibited at the time of his death. Estate, succession and inheritance duties shall not be levied on movable property the presence of which in the receiving State was due solely to the presence there of the deceased as a member of the mission or as a member of the family of a member of the mission.»

به نسبت حضور متوفی در آنجا به عنوان عضو پست کنسولی یا عضو خانواده یک عضو پست کنسولی بوده حقوق و عوارض مملکتی یا منطقه‌ای یا شهری مربوط به ارث و انتقال اخذ نخواهد کرد.^۱) بند چهارم ماده ۳۸ قرارداد وین مورخ اسفند ۱۳۵۳ بیان می‌کند: «در صورت فوت یکی از اعضای مأموریت که تبعه یا مقیم دائم در کشور میزبان نیست یا یکی از اعضای خانواده وی که بخشی از خانواده وی را تشکیل می‌دهد، دولت میزبان اجازه خروج اموال منقول متوفی را خواهد داد، به استثنای هرگونه اموالی که در قلمرو کشور میزبان به دست آمده است که صدور آن در زمان مرگ او ممنوع بوده است. عوارض دارایی، جانشینی و ارث نباید از اموال منقولی که در کشور میزبان است صرفاً به دلیل حضور متوفی به عنوان عضو مأموریت یا خانواده یکی از اعضای مأموریت در آنجا وضع شود.»^۲

۵. ازجمله مواردی که در خارج از ماده ۲۴ قانون مالیات‌های مستقیم به عدم مشمولیت طبقات اول و دوم وراثت از مالیات بر ارث پرداخته است. ماده ۲۵ این قانون است که طبقات مذکور از خانواده شهدای انقلاب اسلامی را از پرداخت مالیات بر ارث معاف نموده است.

۶. قانون‌گذار ایرانی در ماده ۲۱ قانون مالیات‌های مستقیم، ماترکی را که جزء اموال متوفی باشد در صورت سلب مالکیت از متوفی در زمان حیاتش و ماترکی که بلاعوض در اختیار اشخاص مذکور در ماده ۲ همان قانون قرار بگیرد را از مشمولین معافیت مالیات بر ارث آورده است و تأکید کرده است در صورتی که بابت سلب مالکیت عوضی داده شود ارزش آن عوض یا اموال سلب مالکیت شده هر کدام که کمتر باشد، جزء اموال مشمول مالیات

1 - "Vienna Convention on Consular Relations 1963"

Article 5:1 Estate of a member of the consular post or of a member of his family

In the event of the death of a member of the consular post or of a member of his family forming part of his household, the receiving State:

(a) shall permit the export of the movable property of the deceased, with the exception of any such property acquired in the receiving State the export of which was prohibited at the time of his death;

(b) shall not levy national, regional or municipal estate, succession or inheritance duties, and duties on transfers, on movable property the presence of which in the receiving State was due solely to the presence in that State of the deceased as a member of the consular post or as a member of the family of a member of the consular post.

2 - "Vienna Convention on the Representation of States in their Relations with International Organizations of a Universal Character 1975"

Article 38: Duration of privileges and immunities

In the event of the death of a member of the mission not a national of or permanently resident in the host State or of a member of his family forming part of his household, the host State shall permit the withdrawal of the movable property of the deceased, with the exception of any property acquired in the territory the export of which was prohibited at the time of his death. Estate, succession and inheritance duties shall not be levied on movable property which is in the host State solely because of the presence there of the deceased as a member of the mission or of the family of a member of the mission.

بر ارث ماده ۱۷ قرار خواهد گرفت و مالیات پرداخت خواهد شد. اشخاص موضوع ماده ۲ این قانون به ترتیب عبارت‌اند از: وزارتخانه‌ها، مؤسسات دولتی، دستگاه‌هایی که بودجه آن‌ها وسیله دولت تأمین می‌شود، شهرداری‌ها، بنیادها و نهادهای انقلاب اسلامی دارای مجوز از طرف امام خمینی^ع و مقام معظم رهبری.

۳. مالیات بر ارث در انگلستان

مالیات همراه با قانون و نظم یکی از «صفات اصلی حاکمیت و آشکارترین نمایش قدرت اقتدار» است (Cédric, 2006:1). مالیات بر ارث یک مالیات قدیمی است که حتی در روم باستان نیز اخذ می‌شد. تقریباً همه کشورهای صنعتی نوعی مالیات بر ارث دارند. در کشورهای انگلیسی‌زبان، به‌طور سنتی بدون توجه به اینکه چه کسی ارث می‌برد (مالیات بر دارایی) از ارث مالیات اخذ می‌شود. از سوی دیگر، تقریباً تمام کشورهای اروپایی با در نظر گرفتن رابطه هر یک از وراث با متوفی در ارزیابی میزان مالیاتی که باید پرداخت شود از وراثان، مالیات بر ارث دریافت می‌کنند (مهرگان و دیگران، ۱۴۰۱:۲۹۹). نظام مالیاتی در انگلستان از دو نوع مالیات مستقیم و غیرمستقیم بهره می‌برد که هر یک از این انواع مالیات خود متشکل از تعدادی مالیات است که جهت تأمین هزینه‌های عمومی مورد استفاده قرار می‌گیرد. ازجمله انواع این مالیات می‌توان به این موارد اشاره کرد: مالیات بر درآمد، مالیات بر عایدی سرمایه، مالیات بر ارث، مالیات شرکت، مالیات بر ارزش افزوده.

مالیات بر ارث فعلی انگلستان در سال ۱۹۸۶ معرفی شد به‌طور دقیق، این نوع از مالیات، خود نوعی مالیات بر دارایی است زیرا از دارایی اهداکننده اخذ می‌شود (Rajiv, 2008:4). در حال حاضر اگر اموال متوفی ارزشی بیش از نقطه نرخ صفر داشته باشد مشمول مالیات ۴۰ درصدی مالیات بر ارث خواهد شد (Seely, 2021:5). هزینه‌های مربوط به مالیات بر ارث در انگلستان بستگی به مفهومی به نام وضعیت اقامت دارد. اقامتگاه که یک مفهوم متعلق به حقوق عمومی است در قانون مالیات این کشور ذکر نگردیده است. به‌طور کلی منظور از این مفهوم جایی است که شخص یا خانه دائمی خود را در آنجا بنا کرده یا قصد سکونت در آنجا را دارد. اشخاص مقیم انگلستان مسئول پرداخت مالیات بر ارث تمامی دارائی‌های داخل و خارج این کشور شناخته می‌شوند، اما افرادی که مقیم نیستند تنها مسئولیت دارائی‌های موجود در انگلستان را بر عهده دارند. در قوانین انگلستان برای پرداخت مالیات بر ارث یک حداقلی مقرر گردیده است که به آن نقطه نرخ صفر گفته می‌شود؛ یعنی اگر دارائی فردی بیش از این نرخ باشد، مشمول مالیات بر ارث خواهد بود و آن رقم مبلغ ۳۲۵ هزار پوند است.

۳-۱. معافیت‌های مالیات بر ارث در انگلستان

لاجرم در هر کشوری برای مالیات، معافیت‌هایی وجود دارد. در انگلستان نیز چنین است. رئوس موارد مربوط به معافیت‌های مالیات بر ارث در انگلستان به قرار زیر قابل دسته‌بندی است:

۱. زمانی که در سال ۱۹۸۴ قانون مالیات بر ارث به جای قانون انتقال سرمایه طراحی و اجرایی شد نشانگر یک تغییر مهم بود و آن اعطای مادام‌العمر دارائی در قالب هدیه به دیگران است. وقتی یک شخص هدیه‌ای را به دیگری اعطاء می‌کند این هدیه معاف از پرداخت مالیات خواهد بود، البته با اعمال شرایطی که در ذیل خواهد آمد:

اول، اگر فرد هدیه دهنده بعد از اعطای هدیه خود به دیگری بیش از ۷ سال عمر کند این هدیه اعطائی معاف از پرداخت مالیات بر ارث خواهد بود؛ اما اگر کمتر از ۷ سال عمر کند هدیه اعطاء شده می‌تواند در زمان فوت هدیه دهنده مشمول پرداخت مالیات بر ارث شود. با این حال، تعدادی از معافیت‌ها برای کاهش یا حذف هرگونه بدهی مالیات بر ارث ممکن است برای هدیه اعمال شود؛

دوم، با در نظر گرفتن هر نوع معافیتی، با توجه به اینکه نقطه نرخ صفر ۳۲۵ هزار پوند است، ارزش هدایای کمتر از این نقطه نرخ صفر، صفر درصد محاسبه می‌شود؛ یعنی هدیه مشمول معاف از پرداخت مالیات بر ارث خواهد شد. قابل توجه است اگر فردی از این معافیت مالیاتی استفاده نکرده باشد می‌تواند آن را به همسر یا شریک مدنی خود انتقال دهد. یعنی همسر یا شریک مدنی فرد انتقال دهنده می‌تواند هم از معافیت مالیاتی خود و هم فرد انتقال دهنده برخوردار باشد. به بیانی دیگر یعنی فرد انتقال گیرنده تا سقف ۶۵۰ هزار پوند معافیت مالیات بر ارث خواهد داشت.^۱

۲. به غیر از هدایای فوق‌الاشاره که مشمول معافیت مالیات بر ارث با شرایط مرقومه می‌شود، چند نوع دیگر از هدایا وجود دارد که دارای معافیت مالیات بر ارث به شرح ذیل است:

اول، معافیت سالانه: به این معنا که هر فرد انگلیسی می‌تواند در طول یک سال مالیاتی هدیه‌ای به ارزش ۳ هزار پوند بدون اینکه به ارزش دارائی آن فرد افزوده شود، هدیه بدهد و اگر از این معافیت سالیانه در سال قبلی استفاده نکرده باشد می‌تواند در سالی که قصد دادن هدیه داشته باشد از آن استفاده نماید. به عبارتی آن سقف ۳ هزار پوندی به ۶ هزار پوند افزایش می‌یابد، البته این امر (انتقال هدیه به سال بعد) صرفاً برای یک سال متمادی امکان انتقال دارد و منوط به این است که امتیاز سال جاری را نیز به‌طور کامل استفاده کرده باشد.

دوم، هدایای مراسم عروسی یا مراسم مدنی: اگر فردی قصد دادن هدیه عروسی برای داماد یا عروس و یا هدیه مراسم مدنی را داشته باشد از پرداخت مالیات بر ارث معاف می‌شود؛ البته متناسب با فرد هدیه گیرنده رقم سقف هدیه نیز متفاوت خواهد بود. برای مثال اگر فرد بخواهد به نوه خود کادوی عروسی بدهد سقف نرخ این هدیه

1. <https://www.gov.uk/inheritance-tax>

۲۵۰۰ پوند خواهد بود و برای فرزندان خود این سقف تا ۵ هزار پوند قابل افزایش است. این در حالی است که برای دیگران این سقف ۱۰۰۰ پوند است.

سوم، معافیت هدایای کوچک: فرد می‌تواند به تعداد نامحدودی هدیه با سقف ۲۵۰ پوند به هر کسی اعطا کند، مشروط به اینکه برای شخصی که هدیه را می‌دهد از سایر معافیت‌های مالیاتی استفاده نکرده باشد.

چهارم، وصیت‌های عام‌المنفعه: این نوع معافیت‌ها منوط و مشروط به زمان حیات فرد خواهد بود؛ یعنی فرد در زمان زندگی خود تمام یا بخشی از اموال یا دارائی‌های خود را برای مؤسسات خیریه، دانشگاه‌ها، احزاب سیاسی و اهداف ملی یا منافع عمومی وصیت کرده باشد.

پنجم، معافیت صاحب مشاغل: اگر شخصی صاحب کسب‌وکاری باشد در برخی شرایط مشمول معافیت مالیاتی (مالیات بر ارث) خواهد شد، این معافیت مالیاتی در صورتی قابل اعمال خواهد بود که فرد حداقل ۲ سال مالک آن کسب‌وکار یا دارائی آن کسب‌وکار بوده باشد. اگر مالک دارای شرایط ذیل الذکر باشد می‌تواند از معافیت صددرصدی برخوردار باشد:

الف. یک تجارت یا علاقه به یک تجارت؛

ب. سهام یک شرکت غیر بورسی.

اگر مالک دارای شرایط ذیل الذکر باشد می‌تواند از معافیت ۵۰ درصدی برخوردار باشد:

الف. سهامی که دارای حق رأی بیش از ۵۰ درصد یک شرکت بورسی است؛

ب. زمین، ساختمان‌ها یا ماشین‌آلات متعلق به متوفی و مورد استفاده در کسب‌وکار که در آن شریک یا تحت کنترل وی بوده باشد؛

ج. زمین، ساختمان‌ها یا ماشین‌آلات مورد استفاده در کسب‌وکار و نگهداری شده در تراسی که حق بهره‌مندی از آن را دارد.^۱

۳. در بخش کشاورزی نیز برخی اموال و دارائی‌ها با وجود شرایطی مشمول معافیت مالیات بر ارث می‌شود؛ به عبارتی فرد در طول زندگی خود و یا در قالب وصیت‌نامه می‌تواند اموالی را واگذار کند که مشمول معافیت مالیات بر ارث می‌شود.

اموال مشمول این معافیت به شرح ذیل است:

الف. زمین یا مرتعی که برای کشت محصولات کشاورزی یا پرورش حیوانات مورد استفاده قرار می‌گیرد؛

ب. محصولات کشت شده؛

1. Norton David, <https://www.aesinternational.com/blog/uk-inheritance-tax-gifts>

- ت. مزارعی برای پرورش گل میخ یا پرورش اسب و چرا؛
- ث. درختانی که حداقل هر ۱۰ سال یکبار کاشت و برداشت می‌شوند؛
- ج. زمینی که در حال حاضر تحت یک طرح تناوب زراعی^۱ کشت نمی‌شود؛
- ح. ارزش سهمیه شیر مرتبط با زمین؛^۲
- خ. برخی از سهام و اوراق بهادار کشاورزی؛
- د. ساختمان‌های مزرعه، کلبه‌های مزرعه و خانه‌های کشاورزی.^۳
۴. به موجب قانون مالیات بر ارث مصوب سال ۱۹۸۴، کارکنان نیروهای مسلح که در حین خدمت فعال یا به دلیل جراحت و بیماری‌های ناشی از زمان خدمت بمیرند از دارائی آن‌ها مالیات بر ارث اخذ نمی‌شود.^۴ درواقع این نوعی سپاسگزاری مردم انگلستان از سربازان خود است. از سال ۲۰۱۴ به بعد مشمولین این معافیت از نیروهای مسلح فراتر رفته و برخی کارکنان دستگاه‌های دیگر دولتی و عمومی را نیز شامل شده است، ازجمله اعضای خدمات اورژانس و کارکنان کمک‌های بشردوستانه در شرایط اضطراری مانند زمان گسترش اپیدمی کووید ۱۹ یا کارکنان پلیس و نیروهای خدماتی که به دلیل ماهیت شغلی‌شان مورد هدف قرار گرفته و فوت کنند.^۵
۵. با توجه به طرح‌های مختلف بازنشستگی در انگلستان، شاهد وجود برخی معافیت‌ها در بعضی از این طرح‌ها هستیم؛ برای تبیین مسئله می‌توان به طرح بازنشستگی با سهم تعریف شده (دی سی) اشاره کرد که بعد از اصلاحات انجام شده در سال ۲۰۱۴، ذینفع از پرداخت مالیات بر وجوه بازنشستگی متوفی معاف می‌شود (Thurley, 2019: 1- 21).
۶. انگلستان نیز به مانند ایران در خصوص کنوانسیون‌های مورد اشاره در گفتار نخست مقاله عضویت داشته و برای تسهیل آن‌ها فراخور سیستم داخلی خود قوانینی را وضع نموده است مثل قانون روابط کنسولی ۱۹۶۸.^۶

1. <https://www.gardenersworld.com/how-to/grow-plants/crop-rotation/>

«در ساده‌ترین حالت، تناوب زراعی به معنای اجتناب از رشد سبزیجات از یک خانواده گیاه شناسی، در یک نقطه، برای چندین سال متوالی است. این امر از تجمع آفات و بیماری‌ها جلوگیری می‌کند و حاصلخیزی خاک را افزایش می‌دهد»

2. <https://www.gov.uk/hmrc-internal-manuals/vat-food/vfood9950>

«سهمیه شیر حداکثر مقدار شیری است که یک کشاورز می‌تواند در یک سال بدون عوارض به بازار عرضه کند»

3. <https://www.legislation.gov.uk>

4. Inheritance Tax Act 1984

5. Owen Byrne, <https://www.taxation.co.uk/articles/key-workers-and-death-in-active-service-inheritance-tax-exemption>.

6. <https://www.legislation.gov.uk>

۴. تحلیل و پیشنهادها

در نوشته حاضر در مقام پاسخگویی به سؤالات پژوهش، اشتراکات و افتراقات دو سیستم مالیاتی ایران و انگلستان مورد مذاقه واقع گردید و اهم این شباهت‌ها و تفاوت‌ها به قرار ذیل حاصل گردید که بدین شکل تشریح می‌گردد:

۴-۱. اشتراکات

رئوس اشتراکات قوانین مالیات بر ارث این دو کشور از این قرار قابل دسته‌بندی است:

۱. در هر دو سیستم مالیاتی ایران و انگلستان اولین نوع معافیت از مالیات بر ارث که به وضوح قابل درک و فهم است وجود حداقل دارائی برای فرد متوفی است؛ بدین شرح که اگر فرد متوفی در زمان فوت از حداقل دارائی برخوردار باشد، وراث وی از پرداخت این نوع مالیات معاف خواهند شد. تنها تفاوت جزئی در این نوع از معافیت، تفاوت در معیار سنجش دارائی است؛

۲. دومین شباهت معافیت از مالیات بر ارث در دو نظام مالیاتی مورد مطالعه، معافیت پرداخت‌ها و وجوه بازنشستگی و پایان کار خدمت است که با توجه به وجود طرح‌های مختلف بازنشستگی در انگلستان در برخی از این طرح‌ها، وراث بنا به شرایطی از پرداخت مالیات بر ارث معاف هستند. این در حالی است که در قانون مالیات مستقیم ایران تمامی وجوه بازنشستگی، پایان کار و... معاف از مالیات بر ارث هستند و همین امر هم تفاوت این دو نظام مالیاتی و هم شباهت نسبی را متبلور می‌سازد؛

۳. سومین تشابه معافیت از مالیات بر ارث در این دو ساختار مالیاتی، عضویت هر دو کشور ایران و انگلستان در کنوانسیون‌های بین‌المللی مرتبط با موضوع مورد مطالعه است که با بومی‌سازی این قراردادها در قوانین داخلی اهتمام لازم را منظور و مبذول داشته‌اند؛

۴. چهارمین تشابه موجود در این نظام‌های مالیاتی، معافیت وراث کشته شدگان نیروهای مسلح در راه کشور (در ایران شهدای انقلاب اسلامی) از مالیات بر ارث در دارائی‌های این کشتگان است. در این بین در سال ۲۰۱۴ در انگلستان افراد دیگری نیز به این معافین نیروهای مسلح افزوده شده‌اند که می‌توان به کارکنان بخش بهداشت عمومی، نیروهای پلیس و خدماتی نیز اشاره کرد؛

۵. پنجمین تشابه، اعطای معافیت به اموالی است که افراد به برخی دستگاه‌های دولتی، عمومی، خیریه و... اهداء می‌کنند.

۲-۴. افتراقات

در خصوص افتراقات مربوط به معافیت مالیات بر ارث در دو کشور ایران و انگلستان موارد زیر قابل ذکر به نظر می‌رسد:

مهم‌ترین تفاوت و افتراق موجود میان این دو نظام مالیاتی، انعطاف‌پذیری سیستم مالیاتی انگلستان است؛ این در حالی است که نظام مالیاتی ایران فاقد چنین انعطافی است. در انگلستان افراد در زمان حیات خود می‌توانند با هدیه دادن به دیگران، انتقال اموال به همسر یا شریک مدنی و... از معافیت‌های مالیاتی (مالیات بر ارث) بهره‌مند و برخوردار گردند؛ در حالی که در نظام مالیاتی ایران مشمولین مالیات و معافین از آن به صراحت در قانون ذکر گردیده است.

با کمی تأمل و تدقیق در متن مقاله و اشتراکات و افتراقات موجود در نظام‌های مالیاتی دو کشور ایران و انگلستان، انتقادی که می‌توان به سیستم مالیاتی کشورمان وارد دانست این باشد که تعیین یکنواخت ارقام مالیاتی و ثبات در آن و فقدان انعطاف‌پذیری لازم برای ترغیب مؤدیان به تأدیه مالیات‌ها به‌طور اعم و مالیات بر ارث به‌طور اخص موجب بی‌علاقگی و فرار مالیاتی به شکل گسترده و عدم همراهی شهروندان در تأمین مخارج عمومی دولت شده است و در اصل این امر نقض غرض در فلسفه مالیات‌گذاری و مالیات ستانی است که در تمام سیستم‌های مالیاتی مورد مذاقه و اهتمام است.

برای برون‌رفت از این نوع فرهنگ مالیاتی در کشور پیشنهاد می‌شود سیاست‌سازان و سیاست‌گذاران امر با مطالعه و پژوهش در سایر نظام‌های مالیاتی به‌ویژه انگلستان در بحث تقنین و اجرا، الگوهای مناسب و متناسب با فرهنگ ایرانی اتخاذ و جهت افزایش پذیرش فرهنگ مالیاتی در بین شهروندان اقدامات مقتضی را به عمل آورند.

نتیجه‌گیری

نوشتاری که از نظر گذشت در صدد ترسیم معافیت مالیات بر ارث در قوانین ایران و انگلستان بود. لذا با اتکای مواد قانونی ارائه شده در اینجا، تلاش شد شباهت‌ها و تفاوت‌های موجود در موضوع معافیت‌های مالیات بر ارث در این دو نظام مالیاتی، تبیین و تشریح گردیده و مشمولین این معافیت‌ها مشخص گردد.

نتیجه مطالعه تطبیقی دو نظام مالیاتی ایران و انگلستان، گویای آن است که این نوع مالیات در کنار سایر انواع مالیات‌ها در دو نظام حقوقی مذکور به رسمیت شناخته شده است. در نتیجه، امکان طرح مسئله اشتراک و افتراق این دو نظام میسر گردید و تلاش شد در کنار بیان اشتراکات به بیان افتراقات قوانین مالیاتی این دو کشور در خصوص موضوع مالیات بر ارث پرداخته شود.

با توجه به ماحصل این پژوهش، مشاهده می‌شود که نظام مالیاتی انگلستان برای ترغیب و تشویق مؤدیان انگلیسی با مقرر نمودن معافیت‌های مختلف و متنوع در مقایسه با نظام مالیاتی ایران از انعطاف بیشتری برخوردار بوده و همین موضوع مهم‌ترین تفاوت این دو نظام مالیاتی به شمار می‌آید. به بیان ساده‌تر، در حقوق مالیاتی انگلستان، نظام مالیاتی این کشور از تنوع بیشتری نسبت به قوانین مالیاتی ایران برخوردار است که حاصل آن وقوع پدیده‌هایی همچون سهل‌الوصول بودن مالیات و تقلیل پدیده زشت فرار مالیاتی است. در برابر چنین تفاوتی، می‌توان گفت که در موضوع شباهت‌ها، اشتراکاتی قابل مشاهده است که در بالا به ذکر رئوس آن‌ها بسنده شد. در مقام نتیجه‌گیری نهایی می‌توان گفت که با اقتباس از نقاط قوت سیستم انگلستان و بومی‌سازی آن در ساختار مالیاتی ایران احتمال همراهی و همکاری‌های بیشتر شهروندان ایرانی در تأمین مخارج عمومی دولت می‌رود. از آنجا که سیستم مالیاتی انگلستان جزء قدیمی‌ترین و دقیق‌ترین نظام‌های مالیاتی به شمار می‌آید می‌تواند الگوی مناسبی برای ایران در این موضوع (مالیات) محسوب شود، چراکه با پژوهش و مطالعه انگلستان و نتایج حاصله وجود نظم در قانون‌گذاری و اجرای آن مؤید این الگوبرداری می‌تواند باشد.

با توضیحات داده شده در بالا، رئوس پیشنهادها از این قرار هستند:

۱. اقتباس از شیوه قانون‌گذاری مالیاتی انگلستان در سیستم قانون‌گذاری ایران در موضوع مالیات به‌ویژه مالیات بر ارث؛

۲. تشویق مؤدیان مالیات بر ارث با ارائه برخی معافیت‌ها جهت مشارکت بیشتر در تأمین مخارج عمومی؛

۳. برقراری انعطاف بیشتر در مالیات بر ارث در نظام مالیاتی ایران.

منابع

- احمدی موسوی، سید مهدی؛ صالح ولیدی، محمد و نجفی توانا، علی (۱۳۹۶). «آسیب شناسی نظام مالیاتی ایران و تبیین علل مؤثر در بروز آسیب‌ها». *مجله حقوق دادگستری*، دوره ۸۰، شماره ۹۶.
- امیری، الهام؛ هاشمی، سید محمد؛ رستمی، ولی و عباسی، بیژن (۱۳۹۸). «مطالعه تطبیقی حمایت‌های حقوقی از زنان در نظام مستمری بازنشستگی در حقوق آمریکا و ایران». *فصلنامه تحقیقات حقوقی تطبیقی ایران و بین‌الملل*، دوره ۱۲، شماره ۴۶.
- پاک‌نژاد، امین اله؛ بهرامی حسن‌آبادی، مهدی و بامتی طوسی، امیرحسین (۱۴۰۲). «گزارش راهبردی اصول و ضوابط تفسیر قوانین مالیاتی». *مرکز پژوهش‌های مجلس شورای اسلامی مطالعات حقوقی (گروه حقوق اقتصادی)*، دوره ۳۱، شماره ۲.
- پیرنیا، حسین (۱۳۴۵). *مالیات عمومی، مالیات و بودجه*. تهران: ابن‌سینا.
- توکلی، محمدرضا (۱۳۹۴). «فرار مالیاتی و راهکارهای مقابله با آن». کنفرانس بین‌المللی پژوهش‌های نوین در مدیریت اقتصاد و حسابداری سازمان‌ها و مراکز غیردولتی، دوره برگزاری ۲.
- حبیبیان نقیعی، مجید؛ نبوی، سیده شریفه و هاشم‌پور، زینب (۱۳۹۳). «بازخوانی مالیات بر ارث (رویکرد فقهی، تاریخی و مقایسه با سایر کشورها)». *پژوهشنامه مالیات*، دوره ۲۲، شماره ۲۱.
- دبیرنیا، علیرضا و مؤمن، مهرداد (۱۴۰۳). «منافع، مصالح و منابع عمومی از دریچه حقوق عمومی اقتصادی تطبیقی». *نشریه حقوق عمومی تطبیقی*، دوره ۱، شماره ۴.
- رستمی، ولی و وارسته بازقلعه، محمد (۱۳۹۲). *حقوق و تکالیف کارمندان دستگاه‌های اجرایی در: اندیشه‌های حقوق اداری (مجموعه مقالات)*. تهران: انتشارات مجد.
- عامری، ریحانه؛ میر قاسمی، سید جواد؛ رستمی، ولی و روحانی، کارن (۱۳۹۹). «تحلیل ضمانت اجرای حقوق مالیاتی ایران و مقایسه آن با نظام مالیاتی انگلیس». *پژوهشنامه مالیات*، دوره ۲۸، شماره ۴۸.
- مهرگان، نادر؛ قاسمی، سحر و سرگل زائی، علی (۱۴۰۱). «بررسی مالیات بر ارث بر توزیع درآمد در ایران: رهیافت خودر گوسیوس با وقفه توزیعی». *دوفصلنامه علمی پژوهشگاه علوم انسانی و مطالعات فرهنگی*، دوره ۹، شماره ۱۸.
- نجابت خواه مرتضی و بنزاده، مونا (۱۳۹۳). «قائم‌مقامی مستخدم متوفی در دعاوی استخدامی». *فصلنامه حقوق اداری (علمی، پژوهشی)*، دوره ۲، شماره ۶.
- نصر اصفهانی، مهدی؛ نصر اصفهانی، مهرناز و دلوی اصفهان، محمدرضا (۱۳۹۲). «بررسی عوامل مؤثر بر فرار مالیاتی بر اساس مدل پستل، از دیدگاه مؤدیان و کارشناسان مالیاتی». *دو فصلنامه پژوهش‌های مالیه اسلامی*، دوره ۱، شماره ۱.

قانون مالیات‌های مستقیم با اصلاحات ۱۳۹۴

قانون مدنی ایران

قانون استخدام کشوری

References

- Ahmadi Mousavi, Seyed Mahdi; Saleh Validi, Mohammad and Najafi Tavana, Ali (2017). "Pathology of Iran's Tax System and Explanation of Effective Causes of Damages". Journal of Judicial Law, Volume 80, Number 96 (In Persian).
- Ameri, Reyhaneh; Mirghasemi, Seyed Javad; Rostami, Vali and Rouhani, Karen (2019). "Analysis of Iran's Tax Law Enforcement Guarantees and Its Comparison with the British Tax System". Tax Research Journal, Volume 28, Number 48 (In Persian).
- Amiri, Elham; Hashemi, Seyed Mohammad; Rostami, Vali and Abbasi, Bijan (2019). "A Comparative Study of Legal Protections for Women in the Retirement Pension System in American and Iranian Law". Quarterly Journal of Comparative Legal Research in Iran and International, Volume 12, Number 46(In Persian).
- Available in: <https://www.aesinternational.com/blog/uk-inheritance-tax-gifts>. 7 simple ways to avoid UK inheritance tax in 2023. Last modified February 14.
- Cédric, B (2008). Maintaining Order and Exercising Justice in the Roman Provinces of Asia Minor In The Province Strikes Back - Imperial Dynamics in the Eastern Mediterranean. edited by Björn Forsén and Giovanni Salmeri. Helsinki. Foundation of the Finnish Institute at Athens.
- Consular Relations Act 1968. Available in:
- Crop rotation. Last modified 22 August 2023. Available in:
- Dabirnia, Alireza and Momen, Mehrdad (2014). "Public Interests, Materials and Resources from the Perspective of Comparative Public Economic Law". Comparative Public Law Journal, Volume 1, Number 4 (In Persian).
- Habibian Naghibi, Majid; Nabavi, Seyedeh Sharifeh and Hashempour, Zeinab (2014). "Rereading the Inheritance Tax (Jurisprudential, Historical Approach and Comparison with Other Countries)". Tax Research Journal, Volume 22, Number 21 (In Persian).
- <https://www.taxation.co.uk/articles/key-workers-and-death-in-active-service-inheritance-tax-exemption>
- Key workers and death in active service inheritance tax exemption. Last modified 16 June 2020.
- Mehregan, Nader; Ghasemi, Sahar and Sargolzaei, Ali (2012). "Investigating Inheritance Tax on Income Distribution in Iran: A Gaussian Self-Employment Approach with a Distributional Interval". Bi-Quarterly Journal of the Institute for Humanities and Cultural Studies, Volume 9, Number 18 (In Persian).
- Nasr Esfahani, Mehdi; Nasr Esfahani, Mehrnaz and Delavi Esfahan, Mohammad Reza (2013). "Investigating the factors affecting tax evasion based on the Postel model, from the perspective of taxpayers and tax experts". Bi-Quarterly Journal of Islamic Finance Research, Volume 1, Number 1 (In Persian).
- Nejabatkhah, Morteza and Banazadeh, Mona (2014). "Acting as a representative of a deceased employee in employment lawsuits". Quarterly Journal of Administrative Law (Scientific, Research), Volume 2, Number 6 (In Persian).

- Nissim Ben David (2009). Efficiency aspects of increasing inheritance taxes while decreasing income taxes. *Applied Economics*, 41, no 26:3359-3366. Available in: <https://doi.org/10.1080/00036840701416411>.
- Office of Tax Simplification (2019). Inheritance Tax review second report.
- Paknejad, Aminollah; Bahrami Hassanabadi, Mehdi; and Bammati Toosi, Amir Hossein (1402). "Strategic Report on Principles and Criteria for Interpreting Tax Laws". Islamic Consultative Assembly Research Center for Legal Studies (Economic Law Group), Volume 31, Number 2 (In Persian).
- Pirnia, Hossein (1966). Public Taxation, Taxation and Budget. Tehran: Ibn Sina (In Persian).
- Rajiv, P. Rowlingson, K. White, S (2008). How to Defend Inheritance Tax. Fabian Society.
- Rostami, Vali and Varasteh Bazqaleh, Mohammad (2013). Rights and Duties of Executive Agency Employees in: Thoughts on Administrative Law (Collection of Articles). Tehran: Majd Publications (In Persian).
- Seely, A (2021). Inheritance tax. The House of Commons Library. n.93.
- Tavakoli, Mohammad Reza (2015). "Tax Evasion and Strategies to Combat It". International Conference on Modern Research in Economic Management and Accounting of Non-Governmental Organizations and Centers, 2nd Session (In Persian).
- Thurley, D (2019). Tax treatment of DC pensions on death. The House of Commons Library. n. 7318
- Thuronyi, V (1996). Tax Law Design and Drafting. volume 1, Chapter 2, Legal Framework for Taxation. International Monetary Fund. 1-56.
- Vienna Convention on the Representation of States in their Relations with International Organizations of a Universal Character 1975.
- Direct Tax Law with Amendments of 1394.
- Civil Code of Iran (In Persian).
- National Employment Law.
- Inheritance Tax Act, 1984.
- Vienna Convention on Diplomatic Relations 1961.
- Vienna Convention on Consular Relations 1963.
- How Inheritance Tax works: thresholds, rules and allowances. Available in: <https://www.gardenersworld.com/how-to/grow-plants/crop-rotation>.
- <https://www.gov.uk/inheritance-tax>.
- <https://www.legislation.gov.uk/ukpga/1968/18/contents>.